

нями якого є: участь у формуванні та забезпечення реалізації державної політики у сфері міжнаціональних відносин, забезпечення захисту прав національних меншин України, депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну; координація роботи з підготовки і здійснення органами виконавчої влади заходів щодо забезпечення захисту прав національних меншин, депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну; сприяння задоволенню національно-культурних, освітніх потреб, розвитку етнічної самобутності корінних народів та національних меншин України й ін. [3].

Вважаємо, що розбудова нашої національної держави і надалі повинна здійснюватись з дотриманням норми міжнародного і національного законодавства, з урахуванням інтересів громадян України всіх національностей.

Література:

1. Закон України «Про національні меншини в Україні» від 25 червня 1992 року (Із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: Навч. посібник / В.О.Котюк. – К.: Атіка, 2005. – 592 с.
3. Положення про Державний комітет України у справах національностей та релігій, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2007 р. N 201 (Із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Попеску І. На шляху до цивілізованого полінаціонального суспільства / І. Попеску // Віче. – 2000. – № 5. – С.142 – 156.
5. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб / П.М. Рабінович. – Одеса: Юрид. літ-ра, 2002. – 176 с.
6. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: підр. / О.Ф. Скаун. . – К.: Ескада, 2006. – 776 с.
7. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів / П.П. Шляхтун. – К.: Либідь, 2005. – 568 с.

Ковальова М.І.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В.Г.Короленка*

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР ЯК ГАРАНТІЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДА- РЮВАННЯ

Відповідно до частини 1 статті 179 Господарського кодексу України, майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання і не господарюючими суб'єктами – юридичними особами на

підставі господарських договорів, є господарсько-договірними зобов'язаннями [1, с. 86].

ГК України, однак, не містить визначення господарського договору. Виходячи із змісту вказаної норми, О.А.Беляневич, Г.Л.Знаменський, В.С. Щербина та інші вважають, що господарський договір можна визначити як засноване на угоді сторін і зафіксоване у встановленій законом формі зобов'язальне правовідношення між суб'єктами господарювання та негосподарюючими суб'єктами – юридичними особами, змістом якого є взаємні права і обов'язки сторін у сфері господарювання.

Оскільки ГКУ не містить визначення поняття «господарський договір», В.С. Щербина пропонує його встановити, виходячи із загального поняття «договір», визначеного ЦКУ, з урахуванням особливостей, властивих господарському договору: господарський договір – це домовленість суб'єкта господарювання з іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання, спрямована на встановлення, зміну бо припинення їх прав та обов'язків у сфері господарювання [6, с. 236]. О.А. Беляневич зазначає, що господарський договір є збірним (узагальнюючим) поняттям, до якого відносяться різні договірні типи, що мають схожі принципи нормативної регламентації [2, с. 452]. На думку С.А. Подоляк, господарський договір як засіб організації господарсько-договірних відносин є універсальною юридичною конструкцією, заснованою на угоді сторін і спрямованою на досягнення правової мети [4, с. 13].

У науковій літературі визначення поняття господарського договору та виділення його особливих ознак здійснюється також такими авторами, як І.А.Танчук, В.К.Мамутов, В.В.Хахулін та ін.

Слід зазначити, що поняття господарського договору поки що не є загальноновизнаним у юридичній літературі. Деякі вчені, зокрема Г.С. Гуревич, Н.І. Клейн, В.В. Луць, В. Малиновська та ін., розглядають господарські (підприємницькі) договори як особливу групу цивільно-правових договорів та відносять до них не всі договори, що укладаються підприємствами, установами, організаціями між собою у зв'язку із здійсненням ними господарської діяльності, а тільки ту чи іншу їх частину із різного роду мотивів.

Господарський договір є однією з найбільш поширених юридичних підстав виникнення господарських зобов'язань, правовою формою існування значного масиву господарських відносин. За допомогою договірної конструкції здійснюється ринковий обмін результатів суспільного виробництва, що набувають товарної форми на грошовий еквівалент; формується майнова основа господарювання; створюється ринкова інфраструктура, оформлюються організаційні зв'язки між учасниками відносин у сфері господарювання [3, с.292].

Хоча загальні положення про господарський договір виділено в окрему главу ГК України, в самому ГК України не розкрито зміст

поняття «господарський договір» (висвітлено лише поняття господарсько-договірних зобов'язань). Більше того, аналіз положень чинного ГК України свідчить про відсутність єдиного підходу щодо його розуміння. Так, в одному випадку договір розглядається як *юридичний факт*, на підставі якого виникають господарсько-договірні зобов'язання (статті 179, 180 ГК України), в другому — відбувається його *ототожнення з господарським зобов'язанням* (стаття 189 ГК України має назву «Ціна у господарських зобов'язаннях», незважаючи на те, що фактично йдеться про ціну як істотну умову господарського договору); в статті 207 ГК України передбачена можливість визнання недійсними господарського зобов'язання, *яке укладено* учасниками господарсько-договірних відносин із порушенням хоча б одним із них господарської компетенції, а також *окремих умов* господарського зобов'язання (проте, по-перше, зобов'язання не укладаються, а виникають на підставі договору чи з інших підстав, по-друге, зміст будь-якого зобов'язання утворюють не умови, а взаємно кореспондуючі права та обов'язки його сторін), у третьому — як *форма, яку набувають зобов'язання* (у статті 186 ГК України, яка, до речі, має назву «Укладення організаційно-господарських договорів»), передбачено, що *договірне оформлення* організаційно-господарських зобов'язань може здійснюватися учасниками господарських відносин на основі вільного волевиявлення...) [3, с. 293].

Господарські договори в Україні з прийняттям Господарського кодексу регулюються:

а) загальними (про зобов'язання, договір, зобов'язання, що впливають з договорів) і спеціальними (купівля-продаж, поставка, контракція сільськогосподарської продукції, лізинг, підряд тощо) статтями Цивільного кодексу;

б) нормативно-правовими актами господарського законодавства: Господарським кодексом, законами України про окремі види господарської діяльності (інвестиційну, зовнішньоекономічну, транспортну тощо) [6, с. 294].

Отже, у визначенні поняття господарського договору слід враховувати і загальні ознаки категорії майнового договору, і особливі його ознаки, відображені у господарському законодавстві.

Із загальноправової точки зору господарський договір становить собою господарське правовідношення між двома або більше суб'єктами, змістом якого є їхні договірні зобов'язання діяти певним чином: передати і прийняти майно, виконати роботу, надати послуги і т. ін. Господарський договір — це регулятор конкретних (одиничних) господарських відносин (зв'язків) між суб'єктами господарської діяльності, умови дії якого визначають самі суб'єкти.

Як спеціальна правова категорія господарський договір має особливі ознаки.

По-перше, господарське законодавство регулює цей договір як таку угоду, яка має визначену економічну і правову мету [6, с. 295].

По-друге, стосовно господарських договорів діють окремі правила щодо підстав їх укладання і змісту господарських договірних зобов'язань.

По-третє, закон обмежує коло суб'єктів, які можуть бути суб'єктами господарських договорів.

Господарський договір згідно із законом співвідноситься з юридичною категорією господарського зобов'язання. Так, майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання або між суб'єктами господарювання і негосподарюючими суб'єктами — юридичними особами на підставі господарських договорів, є господарсько-договірними зобов'язаннями (частина 1 статті 179 ГК)

Категорія господарського зобов'язання водночас є і загальною (широкою), і частковою (вужчою) стосовно господарського договору. Загальною вона є тому, що господарські зобов'язання виникають з ряду підстав, наведених у статті 174 ГК, однією з яких є господарський договір. Таким чином, з одного боку, господарський договір є лише частковою підставою виникнення господарських зобов'язань. У цьому розумінні категорія господарського зобов'язання узагальнює договірні господарські зобов'язання, засновані на договорі. З іншого боку, зміст господарського договору — це сукупність господарських зобов'язань сторін, тобто їх взаємних прав і обов'язків, що виникають саме з такого договору. Тобто категорія господарського договору є узагальноною щодо договірних господарських зобов'язань. Господарський договір — це юридичне джерело договірних господарських зобов'язань.

Література:

1. Господарський кодекс України. – С.: ТОВ «ВВП НОТІС», 2013. – 168 с.
2. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Боднар Т.В. Дзера О.В., Кузнецова Н.С. та ін.; за ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с.
3. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. / В.С.Мілаш – Ч.1. – Х.: Право, 2008. – 496 с.
4. Подоляк С.А. Правові підстави та наслідки визнання господарських договорів недійсними та неукладеними в Україні : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право» / С.А. Подоляк. – К., 2010. – 215 с.
5. Резнікова В.В. Правове регулювання спільної господарської діяльності в Україні / В.В.Резнікова [Електронний ресурс]. *Режим доступу* <http://www.univer.km.ua/visnyk/712.pdf> взято з екрана 15 лютого 2014 р.
6. Щербина В.С. Господарське право України: підручник / В.С. Щербина – [4-е вид., перероб. і допов.]. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 640 с.